

Előfizetési ár:

Helyben házhoz hordva és vidékre postai megküldéssel:

Egész évre 6 ft.
Fél évre 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

Hirdetéseket

négyszög centim.-ként 3 kr-ával számítunk — Kincst. bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Nyilt-tér minden sor 20 kr.

ÓRÁLLÓ

Politikai, szépirodalmi és közgazdasági lap.

Megjelen hetenként kétszer, u. m.: szerdán és szombaton reggel.

Szerkesztőség:

hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők:
Sárospatak, Gortvay-féle ház.

Kiadóhivatal:

hová az előfizetési pénzek, hirdetési kéziratok s díjak és a lap szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők:
Sátoralja-Ujhely, főtér 9. sz.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Bérmentetlen levelet nem fogadunk el.

Főmunkatársak:

Csengey Gusztáv és Dr. Masznyik Endre.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. BARTHA BÉLA.

Szerkesztőtárs:

ifj. dr. MITROVICS GYULA

Kiadó:

a „Zemplén“ nyomdája.

Mire jó a felekezethez tartozás?*)

(Elmélkedés a Pesti Hírlap egy vezércikke felett.)

I.

A Pesti Hírlap egy nem épp oly rég megjelent számának vezércikkében, hogy megvigasztalja és megnyugtassa azokat, akik a felekezetenkívüliségtől félnek, szellemesen elmondja, hogy nem kell attól tartani, hogy a mostani felekezetekeket sokan odahagynák, mert ma a felekezethez tartozás számos előnyökkel, sokakra anyagi haszonnal jár.

Ugy hiszem, hogy a szellemes vezércikk-író ezt csak az ultramontánokra értette, mert ma a protestáns hitbuzgóság se a kálvinistákra, se pediglen a luteránusokra előnnyel nem jár.

Ma aki buzgó protestáns s felekezethez hű ragaszkodással viseltetik, annak nem csak a reakció minden sötét lovagjával kell megküzdenie, hanem ha közpályára lépett, a mellőztetés ezer nemét is át kell élnie.

Vegyük csak Tisza Kálmán példáját.

Több mint 15 éven át volt hazánk vezérférfia, miniszterelnöksége alatt bent erősödött a nemzet, a kormányzás szilárdsága biztosítva volt, béke és rend uralkodott az országban, a magyar kormányának, a magyar államnak eddig nem ismert tekintélye támadott Európa szerte, a miniszterelnöknek a monarchia külpolitikájára vonatkozó kijelentését feszült figyelemmel lesté a külföld.

És míg a legnagyobb nemzetek Tisza Kálmánt, mint államférfiut irigyelték tőlünk, addig itthon ellene szövöttek az ultramontán és főuri reakció, melyhez csatlakozott a nemzeti sovinizmus, ezek összehatása kényszerítette őt állásától visszavonulni, mert az Ugron Polónyi-féle ultramontánok el nem bírhatték, hogy egy kálvinista miniszterelnök bölcsesége vezesse boldogulás felé a hazát.

Valóban nem iszonyu guny-e közviszonyainkra, hogy az ultramontánizmus egyik legveszedelmesebb egyénét: Polónyi Gézát a kálvinista Hajdu-Szoboszló választotta képviselővé?

De hát nálunk Magyarországon százados tapasztalás bizonyítja, hogy jók a protestánsok arra, hogy észszel és vérel védjék meg a haza szabadságát, szükségesekek arra, hogy hatalmas intelligenciájuk, erőteljesen kifejtett nemzeti öntudatuk, a szabad vizsgálódás folytán logikusabb gondolkodásuk által a magyar tudományos irodalomnak vezérférfia

legyenek; de ha egyszer a protestáns férfiaság segélyével kivittuk a haza szabadságát, akkor a *Bach rendszerezés is nagyon szépen megférni tudott, de egyszerre szájaz hazafivá átvédlett ultramontán heccmesterek* dőlőfős dzsentrik és mágnások nem bírják eltérni, hogy az ország kormányzata élén s kiváló állásokban protestánsok nagyobb számban legyenek s akkor nem tekintenek kiváló értelmiségükre, hanem a felekezetekek számbeli arányát emlegetik.

Egy bizonyos, hogy a protestánsizmus akkor részesül kellő elismerésben nálunk, midőn nemzeti közszellemünket a szabadság, felvilágosodottság s nagy eszmék hatják át; akkor a magyar katolikus testvéri szeretettel egyesül a protestánsokkal, ekkor szinte természetesen találja, hogy a protestánsizmus kiválóbb emberei ott legyenek mindenütt, ahol tehetségüket a közjóra értékesíthetik; ellenben midőn a reakció, az obskurantizmus kerekedik felül, akkor háttérbe szorít a protestáns világ, s ilyenkor a még egyes protestáns szereplő férfiak vagy nem tudnak, vagy nem mernek hitrokonaik érdekében valamit tenni, mert érzik, hogy maguk is csak tűrve vannak.

II.

De nem csak oly kiváló államférfi, mint Tisza Kálmán, hanem a protestáns világ minden számottevő tagjának meg kell küzdenie az ország minden részére kiterjedő reakciónárius ligával.

Nem kell a személyeket felemlíteni, hanem tény az, hogy a Wekerle kabinet idejében, különösen utolsó időszakában tapasztaltuk, hogy a kormányának fontos állásokra kinevezett bizalmi emberei közül is egyesek inkább igyekeztek az Apponyi-párttal rokonszenvező vidéki dzsentri rokonszenvét, pajtáskodását keresni, mint a szabadelvű kormány érdekeit előmozdítani, vadász-társasági körök hangulata, rokonszenve, vagy gyűlölete döntött a vidéki, sokszor az állami tisztviselők előmenetele felett is.

A miniszterek távol vannak, a vidéki kis királyok pedig nem egyszer érvényesítették befolyásukat azokra, akik hivatalos véleménye irányadó volt a miniszterekre.

Egyes uradalmi ügyvédek és mások, kiknek tágas lelkiismerete s uraiknál is intoleránsabb szelleme — amennyiben bennük a szellemet a sötét gyűlölet képviselte — ismeretes, mint fontos tényezők kezdetek szerepelni.

A korlátolt elfogultság, a lelketlen irigység soha se volt barátja az önálló gondolkodásu, igazságot, szabadságot sze-

rető protestáns férfiaknak, így kétségtelen, hogy egyes megyékben ezeknek sok silány intrigával kellett megküzdeniök s megtörtént, hogy egyes miniszterek öntudatlanul a reakció által támogatott egyéneket léptették elő, s ez igazán szabadelvű s protestáns férfiú sorsa a mellőztetés lett.

Hát még a kit a protestáns világ rokonszenvével kísért, akit hitsorsasainak bizalma egyházi téren is kitüntetett, ha csak előkelő családi összeköttetésekkel nem bírt, a kajánság minden agyarkodásának ki lett téve.

Higyje meg a „Pesti Hírlap“, hogy az újabb időben jó protestánsnak lenni áldozat volt.

De hát a két evangélikus egyház tisztviselőinek, szeretetén kívül más jutalmat nem adhat.

Mi nekünk világi evangélikusoknak egyházunkhoz való ragaszkodásunk, hozzá tartozásunk csak anyagi áldozatokkal jár.

Ugron, Polónyi álmodozhatnak arról, hogy ha a katolikus autonomia behozatnék, mily hatalmi eszközök juthatnának rendelkezésükre, de mi evangélikusok azért szeretjük egyházunkat, mert az szegény, nekünk részére áldozni kell.

A mi egyházunk azon Názárethbeli Krisztus egyháza, aki magáról azt mondotta, „a rókáknak, a mezők vadjainak meg van az ő lakásuk, de az ember fiának nincs a hová fejét lehajtsa.“

És van mégis valami magasztos, lélekemelő, szeretni az ilyen egyházat s a valódi férfiú lelkét nemes önértet szállja meg azon tudat tolytán, hogy ő olyan egyház tagja, amely a krisztusi demokracia kifejezője.

A fényben sütkérező, gazdagságban bővelkedő, világi befolyásért harcoló püspökök nem az isteni Mester hű követői.

A pápaság a római pogány imperium keresztyény képviselője, azon kor szülötte, midőn a keresztyénység belesüllyedt a pogány világ hagyományába.

A mi jelenlegi magyar politikai viszonyaink a visszatérő barbárizmus, a társadalmi korrupció és az egyéni jellem elsatnyulásának jelenségeit tüntetik fel.

Ez a mostani társadalmi és nemzeti szellem csak ellensége lehet a puritán gondolkodásu, hazát, szabadságát szerető protestánsizmusnak.

Mi most „kiáltó szó vagyunk a pusztában,“ a mi osztályrészünk ma a lemondás.

De el fog jönni az idő telje! Az Istenember jelenleg elhomályosított alakja majd teljes fényében, az igazak, a hivek

*) E cikk a protestáns közélet egyik előkelőségétől származik. Szívesen közöljük s hiszszük, hogy komoly megfontolást öbreszt sokaknál. Szerk.

öröme meg fog jelenni, örömnöpe lesz ez az emberiségnek, elítélése azoknak, akik most nevében annyit hazudnak! annyi gonoszt követnek el.

De mi akkor se kívánunk más lenni, mint az Ur szolgálói, küzdeni azon eszmékért, melyekért az ő szent vére a keresztfán lecsorgott, hogy megszentelje a földet és az erkölcsi tisztaság és szellemi szabadság virágát életre hozza.

Az Ő megnyilatkozása lesz a mi elégtételünk, s a magyar nemzet az emberi szabadság ünnepe!

Sphinx.

KÖZÉLET.

Egységes magyar társadalom.*)

Az Országos Nemzeti Szövetség, ez a legújabb országos egyesület, mely a társadalmi egység és rend megvédését tűzte ki célul, s melynek törzsvagyona alapját őfelsége a király vetette meg, — ez évi május 26-án, vasárnap, délelőtt 11 órakor tartja meg alakuló ülését a Lipót-utcai városháza nagytermében. A kezdeményezők fél évet meghaladó munkálkodásnak sikerült az egyesület eszméinek a társadalom minden rétegében pártolókat szerezni, vallás-, nemzetiség-, pártpolitikai állás- és osztálykülönbség nélkül, A szövetség törekvéséről rokonszenves vezércikkben emlékezett meg a Tribuna is, a román szélsők lapja, a „Nemzeti demokráta munkaspárt” pedig összes tagjaival együtt kötelekbe lépett. Az egyesületi bál rendezésének élére a négy parlamenti párt elnökei állottak, a bálanyai tisztet pedig a főrangú világ hölgyei fogadták el. A szövetség szervező-bizottsága pár nap előtt tartotta záró ülését, melyen az alapszabályokat mutatták be, és szövegüket Nyers Lajos, Nagy Sándor kuriai bírók, Ragályi Lajos országgyűl. képvis., Kasics Péter min. tanácsos, dr. Herczegh M., Bohkór Károly egyetemi tanárok, Molnár Viktor min. osztálytan., Barthos Andor min. titkár, Szatmári Mór, Déry Gyula hírlapírók. Engel T. a munkaspárt elnöke és mások hozzájárulása után véglegesen megállapították. A szövetségnek eddig 1500 tagja, s mintegy 10,000 forintnyi bevétele van. Törekvéseinek ismertetésül közöljük a szövetség alapítására vonatkozó emlékiratból a következőket:

Az Országos Nemzeti Szövetség a társadalmi rend és egység ellenségeivel akar megküzdeni.

Nem legyőzni, de kibékíteni törekszik a tévelygőket és lefegyverezni mindazokat, kik őket félrevezették.

A társadalmakat az emberszeretet megváltó eszméje szülte mindenkor újjá, valahányszor lejtőre jutott az emberiség. Az emberszeretet mérhetetlen hatalmu erejéhez folyamodik az Országos Nemzeti Szövetség is, hogy ennek erkölcsiével a sziveket és az elméket megtermékenyítvén, előkészítse sikerét a közel jövő politikájának, melynek tartalmát belső megerősödésünk föltételei fogják megszabni.

Államiságunk megszilárdulása nagyrészen attól függ, hogy ki tudjuk-e békíteni valaha belső ellenségeinket? visszatéríthetjük-e a nemzetiségek és a szocialisták tévutakon járó táborát a hazaszeretet szent köteleseibe?

Az izgatók munkáját első sorban társadalmi okok tették könnyűvé nálunk. Sehoh a művelt világon nem pusztul el oly tömege az emberiségnek, mint hazánkban, hol 160,000-rel több gyermek hal meg évenként, mint a külföld hasonló népességű művelt államaiban. Nem kevésbé megdöbbentők a sorozási statisztika adatai, melyek szerint már-már a nemzeti védelem feltételei is fenyegetve vannak, mert van vidék, hol 1000 hadköteles közül csak 21 vált be alkalmasnak a honvédelemre és ország-szerte évről-évre hanyatlik testi erejében az ifju nemzedék.

És ily jelenségek után, melyek a gyári munkások és a földműves lakosság körében, különösen a nagy városokban és a nemzetiségi vidékeken mutatkoznak, a hihetetlen aranyu tömegnyomor hévmérőjének eme csalhatatlan

Az itt közölt cikk közlésére az orsz. nemzeti szövetség vezetősége kérte föl lapunkat. Szerk.

jelzéssel szemben még kérdezhetjük: miből meríti táplálékát a hazafiatlan nemzetiségi izgatás? miből erejét a hazafiatlan szocializmus? miért hagyja el hazáját a kivándorlók fokozatosan növekedő tömege?

A nemzeti becsület parancsolja, hogy állami életünk e végzetes és megszegyenítő jelenségeivel rendszeresen foglalkozzunk. Szervezni és mozgósítani kell ellenük azt az erőt, amit egy életrevaló nemzeti társadalom egységes akarata kifejthet, ha át van hatva a cselekvés szükségének érzetétől.

Általánossá kell tenni azt a meggyőződést, hogy a társadalmi és politikai jelenségek közt szoros összefüggés van, az ok és okozat törvényei szerint s ezért aki megszüntetni segíti az okok egy részét, s így közvetlenül a nemzeti becsület követelményének tesz eleget, közvetve hozzájárul a haza fennállásának és hatalmának megszilárdításához.

Számtalan forrása és ugyanannyi orvossága lehet ezeknek a bajoknak. De bárminő legyen a segítség iránya és mértéke, bár csak jószándéku komoly törekvésről tegyen is bizonyosságot a nemzeti társadalom, az erkölcsi eredmény nem maradhat el. A mai elhagyatottságunkban könnyen félrevezethető elemek meg fogják érezni, hogy vannak ezren és ezren a hazában, akik sorsukkal törődnek, jogos panaszaikat meghallgatják és jólétükért mindazt megtenni készek, mit a törvény megenged és mit a polgártársi kötelesség rájuk mér.

Meg fogja ezt érteni a külföld is, az európai közvélemény, mely előtt mindeddig büntetlenül és megcáfolatlanul rágalmazták a magyar nemzetet.

S ha majd nem ezren vagy tizezren vesznek részt e munkában, de a haza minden fia és leánya, a milliók megteszik kötelességüket — izgatók és félrevezetettek még akadhatnak ugyan itt-ott a hazában, de a tömegeket az egységes társadalom vezetőinek befolyása alól többé ki nem ragadhatják.

A feladat szinte megdöbbentően nagy, de kitérni nem lehet előle.

Vagy megteremtjük még az új évszázad elején az egységes nemzeti társadalmat, vagy a külön vált társadalmak politikai alkura fogják kényszeríteni az államot, a békés megoldásnak más lehetősége nincsen.

Aki nem akarja a testvérharcok rázkódításait, aki nem akarja a politikai alkut, az segítsen létrehozni az egységes társadalmat. Lépjen be az Országos Nemzeti Szövetségbe, vegyen részt hazafias és emberbaráti céljainak megvalósításában, váljon eszméinek apostolává!

Az Országos Nemzeti Szövetség vagyonának alapját ő felsége a király nagylelkű adománya vetette meg.

A szövetségnek eddigelé másfélszer tagja van; 200 tagu szervező bizottságának névsorában a közélet legfényesebb és legjobb hangzása nevei találhatók.

A szervező-bizottság az előmunkálatokat befejezván, f. é. május 26. vasárnap délelőtti 11 órára hívta össze az alakuló gyűlést Budapest székesfőváros, Lipót-utcai városházának nagytermébe.

IRODALOM, MŰVÉSZET

Műemlékek renoválása. A szerencsi ev. ref. egyház e tavasszal mozgalmat indított meg, hogy régi, Rákóczy Zsigmond erdélyi fejedelem hamvait őriző templomát a milléniumra némileg kijavíthassa, kérvénnyel fordultak Czobor Béla egyetemi tanárhoz, ki azzal van megbízva, hogy tegyen a kormánynak jelentést az országban levő műemlékek mily karban állásáról. A másik kérvényt Thaly Kálmán orsz. képviselőhöz, mint a Rákóczyak historikusához intézték, hogy ő is pártfogásába yegye ezen emlék sorsát, ugys mint a Történelmi Társulat alelnöke, ha nem tudna-e valami anyagi segítyt kieszközölni? Mindkét kérvényt Burnáth Béla képviselő volt szives személyes információval kézbesíteni, aki kerületének minden ügyét szivesen viseli; ugy létszik, ennek is lesz valami eredménye, mert a napokban Szerencsen Sthello Ottó, az orsz. műemlékek bizottságának építészé, ki a templom minden részét, sőt az 1646. évből Rákóczy György erdélyi fejedelem ajándékából eredt harangját is lerajzolván, ezek alapján tog a nevezett bizottságnak refetálni, hogy mi? hol? szorul ja-

vitásra, melyet az adóssággal küzdő egyház nem képes eszközölni. — Másnap a karádi ev. ref. templomot látogatta meg hasonló célból, kik ha nem folyamodtak hasonlólag, a szerencsi ev. ref. egyháznak fogják köszönni ha templomukat ki fogják némileg javítani. Adja Isten, hogy méltó díszében álljon Zemplénmegyénk ezen hét műemléke a milléniumra. r. l.

Milleniumi történet. Az Athenaeum r. társulat kiadásában megjelenő „A magyar nemzet története” című tíz kötetes nagy munkának (milleniumi kiadás) 24 és 25. füzeté most hagyta el a sajtót. Ezekben a füzetekben a második kötet első könyve (Küzdelen a nemzeti függetlenségért) befejezést nyer, az első magyar királyok alatti trónviszályok, Salamon király és a többi királyi hercegek, az ország kiterjesztése, Salamon bukása és első Géza király uralkodása, az ország akkori belső állapota történetének ismertetésével és megkezdődik a második könyv, melynek főcíme: „Szent László és Könyves Kálmán kora”, melynek első fejezete „László királyságával” foglalkozik. Ebből a beosztásból is kivehető, hogy dr. Marczali Henrik lehetőleg kimerítően tárgyalja a magyar királyság első évtizedeinek történetét, egész csoportját mutatva be az eddig ismeretlen adatoknak. Az utóbbi két füzet is tele van annyi érdekes rajzzal és kép-ábrázolattal, hogy a füzeteknek majdnem minden lapjára esik egy-egy kép. Mindjárt a 24-ik füzethez egy pompás műmelléklet van csatolva, Székely Bertalannak „László király Horvátország meghódítása végett átkel a Dráván” című nagy-szabású falfestményének színes hasonmása, a pécsi székesegyház Imre herceg kápolnájának falán levő eredeti után. Ezt a képet tartják a hírneves festőművész legszebb alkotásának a pécsi templom magyar történelmi tárgyú képei között. Ugyancsak a 25-ik füzethez csatolt gyönyörű fénynyomatu műmelléklet a pécsi székesegyház belsejét tünteti fel, a hol tudvalevőleg Salamon király megkoronáztatott. Erre a korszakra vonatkozólag közölve vannak Thuróci krónikájának és a bécsi képes-krónikának ősrégi képei, valamint több szép tájkép ezen korszakban szereplő történelmi helyekről. Így Dörre Tivadar eredeti rajza után „A tihangi apátság, a régi remete lakásul szolgáló barlanggal”; Kimnach Lászlótól „Szegezd lát képe”, Demjén Zoltántól „Dömös”; „Mogyoród”; Székely Aladártól „A meszesi kapu”; „A kerlési halom”; „A Sajó völgye” mindmegannyi történelmi helyek tájképei. Egyes füzet ára 30 kr. Előfizetés negyedévre (12 füzet) 3 rtt 60 kr., félévre (24 füzet) 7 rtt 24 kr. Kapható minden hazai könyvkereskedésben. Az előfizetők minden szombaton egy-egy füzetet kapnak.

A „Protestáns Szemle” f. évi 5. füzetének tartalma: I. Értekezések és tanulmányok: 1) A magyar protestáns egyházak vagyoni viszonyai az 1890—91 XXVI. tvcikkig Pokoly Józseftől 2) A chicagói valláscongressus K. L.-tól, 3) A halhatatlansági eszme története Paulik Jánostól. II. Irodalmi szemle: a) hazai irodalom, b) külföldi irodalom. III. Társasági ügyek: 1) Az 1895. április 4-iki választmányi gyűlés jegyzőkönyve. 2) Az 1895. április 5-iki közgyűlés jegyzőkönyve. 3) Pénztári kimutatás és költségvetés.

Emlékfüzet. A debreceni ev. ref. hittanszaki onképző-társulat 25 éves fönállásának ünnepélye alkalmával „Emlékfüzet”-et állított össze Lencz Géza esküdt-felügyelő. A füzet az emlékünnepelezen tartott beszédek közli, így a Balogh Ferenc megnyitó beszédét, a Jánossy Zoltán „Jubileumi éneke”-ét. Hosszu fejezetet foglal el a kör történetének leírása, amit Juhász László 4 th. állított össze. Balogh Ferenc egykori följegyzései nyomán a társulat keletkezését mondja el. A kör tagjainak száma 25 év alatt 535-öt tett ki. A névsoraan országos nevű egyházi írók neveivel is találkozunk. Így Balogh Ferenc, Biky Károly, Csiky Lajos, Dicsőfy József, Fiók Károly, a szanszkrit irodalom hírneves ösmertetője, Erős Lajos, Révész Kálmán, Szabolcska Mihály, az országos hírű költő, Sulyok István, mindmegannyi előkelő egyházi szónok és író. A füzetet visszaemlékezés zárja be.

Az Otthon védelme a büntető jogban. Irta Vargha Ferenc. A „Magyar jogászegylet értekezései” közt kiadja a nevezett egylet. Ara 20 kr. A *szabadalmi törvényjavaslatban*. Irta: Dr. Deutsch Izidor ügyvéd, Illés Károly,

Balog Arnold és Bleuer Samu felszólalásával. Szintén a M. I. E. C. kiadása. Ára 50 kr.

A „Magyar Kisednevelés és Népköztartás” II. számának tartalma: Isten hozott, fecskemadár! (Költmény.) Pósa Lajos. — A felekezetek állami segélyezése. (Jó iskola.) Simkó Endre. — Magyar alaki munkák. Peres Sándor. — A kicsinyek között. Hörk József. — A magyar beszéd gyakorlásának módja a nem magyarajku kisednevelésben és népiskolában. b) Az emberi beszéd. Láng Mihály. — Juhász-játék. Molnár Mária. — Megemlékezés a kisednevelésről szóló törvény nemzeti jelentőségéről. Láng Mihály. — Az Eperjesi Széchenyi-kör népköztartási szakválasztmányának munkaprogramja. — Irodalom. — Nyílt kérem. — Kisednevelési és népköztartási hírek. — Szerkesztői üzenetek. A lap előfizetési ára 1/3 évre 1 frt. Megjelenik havonként kétszer 1. és 15. évf. Felelős szerkesztő: Láng Mihály, szerkesztők: Peres Sándor, Molnár Mária, Simkó Endre. Laptulajdonos: a Sárosmegyei általános tanító-egyesület. Kiadó: Kósch Árpád, Eperjesen.

Lónyay család. Nagy-Lónyay és vásárosnaményi gróf, báró és nemes, Irta Feöldi Doby Antal. Mutatvány a szerző ily című munkájából: A Magyarországi benszült és beköltözött mágnáscsaládok ismertetése. Budapest. 1895. Pallas részvény-társaság nyomdája. Ára? Ez a 140 oldalra terjedő, szép kiállítású, — a Lónyay-család címerével és leszármazási táblával ellátott munka a legkiválóbb magyar történettudósok ajánlásával dicsekszik az érdekűlődté méltán megérdemli.

„Alkalmi imádság és beszédek.” Nemzeti ünnepségeink emléknapjára március 15-ére írta Fülöp József körmendi ev. ref. lelkész. Ára 20 kr. Ily című füzetet kaptunk. A beszédek lelkesült hazafias szellem lengi át.

Az 1848—49-iki Szabadságharc Dalai és Indulói. Felhívás előfizetésre! A Kuruc dalok, s a Régi magyar harci dalok és verbunkosok kiadása után, ösztönözött az

nagy sikere által, ez újabb időkben, nevezetesen pedig az 1821—61. években keletkezett magyar történeti dalokat és indulókat gyűjtöttem össze s mutattam be a Magyar Történelmi Társulat nyilvános felolvasó ülésén az Akadémia disztermében. E magyar történeti dalok és indulók erősen versenyeznek a Kuruc dalok szépségeivel és éppen egy bizonyoságot tesznek a magyar zene kiválóságáról, mint azok. De hatásokban még nagyobbak és közvetlenebbek, mert az 1848—49-iki szabadságharc ideje körül keletkezvén, szíveinket jobban megkapják, olyan dicsőséges küzdelmeket érintve, amelyekben részt is vettünk. A nagyközönség, amely a most kiadásomban megjelenő történeti dalok és indulók egy részét az Akadémiában meghallgatta, kitörő lelkesedéssel nyilatkozott meg a magyar zene e gyöngyei mellett; a mint-hogy a sajtó is magasztalólag szolt a darabokról, amaz óhajának adva kifejezést, hogy e dalokat és indulókat a nemzet közkincsévé kell tenni, mert nemcsak hogy zeneileg hatalmasak, de mert hazafiságra és hazaszeretetre serkentenek.

Ily körülmények között, abban a tudatban, hogy e zeneművek megismertetése által a magyar zene mindinkább hódítani fog s hogy annak terjesztése a hazafias érzelmek fölbuzdulását is eredményezi, arra határoztam el magam; hogy e magyar történeti dalokat és indulókat közrebocsátom, kötelességet teljesítvén.

A Szabadságharc dalai és indulói lesz a címe a vasokos hangjegyzetnek, melynek tartalma kiváló dús, s melyet e lap szűk kerete miatt mellőznöm kell.

A Szabadságharc dalai és indulói f. év július végén jelennek meg. Előfizetési ára 2 frt 50 kr. (A bolti ár tetemesen nagyobb lesz.) A Szabadságharc dalai s a mult évben megjelent Régi magyar harci dalok (Bihari Lavotta, Csermák és öreg Boka gyönyörű verbunkosai) pedig együtt és egyszerre megrendelve 5 frt (utóbbinak bolti ára magában 4 frt.) Az elő-

fizetési összeget címre: Budapest, Kazincy-utc 2., III. em. 8. és pedig folyó évi június hó 15-éig kérem beküldeni. Az összes dalok énekhangra, — teljes szöveggel — zongora-kiséréssel úgy vannak átírva, hogy teljes dallamuk a zongora-kisérétében is meg van. Tíz előfizetőt gyűjtök egy tiszteletpéldányban részesülnek. Káldy Gyula, a magyar zeneegyesület alelnöke és a magyar zeneiskola tanára.

UJDONSÁGOK.

Gazdakongresszus. A harmadik országos gazdakongresszus — öt szakosztályra oszolva — e hó 20-án kezdette meg tanácskozásait. A mezőgazdasági és szakoktatásügyi szakosztály gróf Szapáry Gyula elnöke alatt a gazdasági szakoktatás teljes és alapos reformjára, a mezőgazdasági kísérletezésre, a komló-, vetőmag-, és dohánytermelésre vonatkozó javaslatokkal foglalkozott s az azokban levő üdvös intézkedéseket egytől-egyig magáévá tette.

A hitel-, biztosítás- és adóügyi szakosztálynak elnöke gr. Széchenyi Imre volt. A szakosztály az egységes biztosítás kezdetét tárgyalta s ebben a tekintetben messze menő közhasznú indítványokat fogadott el.

A mezőgazdasági, politikai és értékesítési osztály a vasuti, vizuti díjszabásról, továbbá élelmi cikkek-, takarmány-, műtrágya és vetőmagvak hamisításáról szóló járadatokat intézte el gróf Desscwffy Aurél elnök jelentésében.

A telepítés, kivándorlás-, munkás- és cselédügyi szakosztály gróf Károlyi Sándor elnöke alatt a felvidéki-, dunántúli kivándorlás és a Székely kivándorlás, továbbá az agrár szocializmus fontos eszméjét tette bírálatra tárgyává s a módosított propositókat e tárgyakban megzavarta.

Míg végül az ötödik, vagyis a gazdasági érdekek képviselői szakosztálynál, hol Bujanovich Sándor elnökölt — tulnyomólag a mezőgazdasági érdekképviselőt foglalta el a tért s tételt élénk

legfőbb gondolata, érzelme én vagyok. És miért ne köthetnék mi is szövetséget, miért ne lehetnénk mi a harmadik pár? nem úgy, mint azok, akik ma az oltárhoz lépnek, de azért nem kevésbé boldogítóan. Legyen ön lelkem társa, Hermine... Szeretni fogjuk egymást a lélek legmagasztosabb üdvével, a csillagok fényével, ön lesz lelkem szelid égi öröme, vigasztalása, ön lesz nekem az, ami volt egykor az én kedvesem a villámvezérnek, ami volt Idának a templomos vitéz!

A férfi felállt, mindkét kezét nyujtá Herminnek és midőn az reszkette hozzája lépett, gyöngéden magához vonta őt és homlokára egy szelid meleg csókot lehelt.

A leány megdicsőült gyönyörrel nézett fölreá, át volt szelleműve és lelkét valami szelid égi nyugalom szállta meg.

— Oh köszönöm... köszönöm... ön boldoggá tett engem... levette rólam az átkot és megmutatta nekem a csillagok világát... Oh én méltó leszek önhöz!... Oh mily végtelen jó, mily végtelen nemes ön... Mivel bizozyitsam be örök hálámat?

— Jó leány, ön mentette meg életemet, legyen ez élet az öné, amennyire az e földön még valakié lehet. Nézzé, e gyűrűt haldokló kedvesemtől nyertem, fogadja el tőlem, ezzel eljegyzem önt lelkem életének.

Ezzel Hermin ujára vonta a gyűrűt s magasztos örömmel mosolygott szemébe.

— És most nem vagyunk-e mi a harmadik pár? nincs-e nekünk méltó helyünk a boldogok között? nem jönne ön el velem?

— Elmegyek önnel! rebegé Hermine megdicsőült gyönyörrel.

— Készüljön fel, megvárom önt Zoltán szobájában.

Hermine bevezette őt oda, aztán magára hagyta. Rövid idő múlva ismét belépett hozzá.

— Készen vagyok, mehetünk.

Lementek s beültek a hintóba, Kálmán intett a kocsinak s a hintó elrobogott.

Egy ideig egyenes irányban haladtak Mártonfalva felé; de amint az emlékezetes cserjési fogadóhoz értek, a kocsis jobbra fordítá lovait s keletnek hajtott.

E bohó gondolat oly váratlanul jött, hogy Emmi önkénytelenül elnevette magát. No aztán elszabadult a jó kedv. Ugy kacagtak, hogy a könyeik is megeredtek bele.

Ezt a pompás tréfát nem lehet elszalasztani.

Befutottak a szobába és Emmi csakugyan aláírta a mondott szavakat. Csak akkor ijedt meg, mikor már megtörtént. Hát ha ez illetlen dolog? talán be kellett volna vární Zoltán felszólítását?

— Az már megtörtént, — kiáltá vidáman Ilma. Nézd csak, ki írta ezt a levelet?

Egy levelet mutatott elő. Emmi örömprepesve nyult utána: Zoltán levele volt.

Oh milyen kedves levél volt az, hisz arra kéri fel, hogy vegye vissza lemondását, nincs már semmi ok, hogy elváltan legyenek. És hogy volt az megírva!... Sohasem olvastott még Emmi olyan szép levelet, mert szíve legszebb költészetével, szerelmével olvasta azt.

Mikor Ilma hazatért, egy rövid vidám levelet irt Herminnek, mellé egy kis bepecsételt cédulát csatolt Zoltán számára, azzal a meghagyással, hogy rögtön siessen vele hozzájuk.

Mikor Zoltán a levélkét fölbontotta, Emmi lemondó sorait találta benne a visszavonás aláírásával.

Ah, hogy repült aztán Mártonfalvára!

Soha sem látott még olyan boldog találkozást a vén kastély, mint mikor a boldogok összejöttek benne.

Lélekszövetség.

Boldogabb órákat még nem látott a vén Mártonfalva kastély, mint mikor a két ifjú pár esküvőre készült. A két menyasszonyt egyenlően öltöztették fel, ez volt Berta kívánsága, ez volt a menyasszonyoké is. Oh minő szépek voltak a hófehér ruhában, a finom kis keskeny koszorúval fejükön!... A két vőlegény elragadtatva nézte őket, azt mondták, hogy még soha sem voltak ily szépek... hisz a boldogság oly szép!... Szébb-e mint a fájdalom, a szerelem örök fájdalma, a sziv fehér lilioma?...

Bocsássák meg nekem a boldogok, hogy lelkem a fehér liliomhoz repül...

Kedves kis hús szobájában, fehér függönyös ablaka mel-

eszmecsere központjává.

Május 21. Magyarországnak a kongresszuson résztvevő gazdaközönsége e napon is nagy érdeklődés mellett folytatta tárgyalásait.

Az első szakosztály az olcsó marhasó, a lótenyésztés, méhészet, kender, cirok-termelés, szavasmarha táj-fajták állandósítása, a magyar-erdélyi marhatenyésztés fontos kérdéseit tárgyalta.

A másodikban György Endre előadása mellett az adóreform volt napirenden, míg a harmadikban a vasutügy és a mezőgazdasági statisztika. Itt különösen az orosz és román kereskedelmi szerződés, az olasz borvám klauzula és az őrési forgalom képezte a heves eszmecsere tárgyát és hosszas vitatkozás után többségi javaslat tétetett s fogadtatott el.

A negyedik osztály az iszákosság meggátolásával, a cselédtörvény rendezésével s főképen a telepítéssel foglalkozott, a hol is az állam által a magántelepítés elősegítését és közvetítését előmozdító javaslat fogadtatott el.

Végül az ötödik szakosztály az értékesítési-, fogyasztási szövetkezetekről, a hadsereg ellátásáról és a gazdasági kvalifikáció megállapításáról benyújtott javaslatokat tárgyalta és fogadta el.

Május 22. A szakosztályok most tartották meg záróüléseiket, a melyeken óriási anyagot intéztek el.

Az első szakosztály a szőlészeti és borászati bizottság által előkészített javaslatot tárgyalta, mely a szőlészeti praktikus művelésére és fejlesztésére vonatkozó javaslatokat foglalta magában.

Az előadó által e tekintetben proponált javaslat oly tényleges és átalakító proceduson ment keresztül az élénk eszmecsere alatt, hogy annak egy pontja sem maradt fenn az elfogadott javaslatban.

A második szakosztályban a hitelügy foglalta le az időt, a harmadikban pedig Polónyi egy óriási beszéd kíséretében a tőzsde reformálására irányuló javaslatot terjesztett elő. A

javaslat a tőzsdének, a gabonacsarnok intézményének és a tőzsdebiróságnak messzemenő reformálását célozta. A szakosztály el is fogadta.

A negyedikben a hazai gyár- és mezőgazdasági ipar fejlesztése végett előadott javaslat tárgyalatott. Az ötödik szakosztály a szavatosság kérdésében benyújtott javaslatot s általában az e szakba vágókat fogadta el.

Ezzel a napirend el lévén intézve, következett az országos gazdakongresszus záróülése.

Halálozás. Simkó Frigyes balassa-gyarmati ág. h. ev. lelkész, a nógrádi egyházmegye alesperese, f. hó 20-án rövid szenvedés után elhunyt; temetése 22-én d. u. 4 órakor ment végbe. Haláláról a család a következő gyászjelentést kapta lapunk: A balassa-gyarmati ágostai hitvallású evangélikus egyház közönsége mély fájdalommal jelenti, hogy nagytiszteletű Simkó Frigyes ur, nógrádmegyei alesperes lelkész, az egyháznak 20 éven át fáradhatlan lelkipásztora, nógrádvármegye bizottsági tagja, stb., folyó hó 20-án, reggeli 6 órakor, rövid szenvedés után, életének 65-ik évében jobblétre szenderült. A megboldogultnak hült tetemei folyó hó 22-én, szerdán délután 4 órakor tétetnek örök nyugalomra a b-gyarmati sírkertben. — Balassa-Gyarmaton, 1895. évi május hó 20-án. A béke angyala őrizze nyugalomát!

Lévay Imre, a kegyes tanítórend magyarországi főnöke, ki egyuttal a budapesti hírneves piarista-gimnázium vezetője is volt — elhunyt. A megboldogult kitűnő tanférfi volt s elismerhetjük, hogy a fővárosi kegyesrendi gimnázium hírnevét sok részben neki köszönhette. De ő is teljesen meghódolt a katolicizmus ultramontán irányzatának és bizonyára neki is tulajdonítható, hogy az elismert hazafias rend most már szintén a nemzetközi ultramontánizmus vizein evez.

Magyar képviselők a békekongresszuson. Az augusztusban tartandó brüsszeli békekongresszuson több magyar képviselő is részt vesz. Jókai Mór. ki hir szerint szintén elmegy Brüsszelbe, mint a magyar bizottság el-

nöke, a áldozó csütörtökre már össze is hívta az eddig jelentkezett 131 parlamenti tagot s ezen az értekezleten fogják megállapítani, hogy kik utaznak Brüsszelbe s kik fogják alkotni a kongresszuson a magyar csoportot. Remélhető, hogy a delegátusok szép számmal lesznek, a mi annál fogva is kívánatos, mert a brüsszeli kongresszuson fogják eldönteni, hogy a jövő esztendei kongresszus micsoda fővárosban tartassék meg. Nekünk, magyaroknak a milleni-umi ünnepségekre való tekintettel érdekünkben van, hogy a jövő esztendőben a kongresszus Budapesten ülésezzen. Ez ellen a brüsszeli kongresszuson az oláhok — a mult évi kongresszuson való viselkedésükből következtetve — opponálni fognak.

Éhínség, tifusz. Szolnok Dobokamegye m.-láposi járásában a »Bp. Hírlap« közlése szerint éhínség, Máramaros-megye tiszavölgyi járásában a küteges hagymáz ütött ki.

Martinovics emlékünnepe. E hó 20. volt százéves évfordulója annak, hogy a Martinovics-féle összeesküvés egyes részeseit Zsigray grótot, Hajnóczit és Martinovicsot kivégezték. A fővárosi polgárság és ifjuság május 29-én ünnepli meg a szabadelvűség első magyar apostolainak mártír halálát, sokan azonban már a százéves évforduló, május 20. reggelén felkeresték a szomorú esemény helyét, A Magyar Nemzeti Egyesület szervező-bizottságának kezdeményezésére a hajnali órákban körülbelül háromszáz polgár gyűlt össze a Vérmezőn, amelyet Gyalokai Lajos vezetése alatt lovas és gyalogrendőrök szállottak meg: A háromszáz ember kisebb csoportokban járta be a mezőt, hazafias dalokat énekelt, majd levett kalappal imádkozott. Az után rendben szétoszlottak, s így a rendőrség beavatkozására nem volt szükség. Jászay Mari később babérkoszorút akasztott föl a kivégzés valószínű helyén lévő fák egyikére. Dél előtt kilenc órakor a mártírok emlékére az egyetemi templomban gyászmise volt, amelyet dr. Való Simon pápai kamarás mondott. A misére számos egyesület küldött képviselőt.

lett ül Hermine, előtte az asztalon tarka borítéku irkák hevernek, tanítványainak francia gyakorlatait javitgatja. Néha leteszi a tollat, kezei ölébe hullanak s ő maga elé néz mereven, majd ismét fölrezen, erőt vesz merengő hangulatán s a füzetekre hajolva javitgat tovább.

Most valaki kopog az ajtón, Hermine odafordítja tekintetét s közönyös hangon kiáltja: »szabad!«

Az ajtó felnyílik csendesen s egy magas daliás férfi áll meg a küszöbön, Mártonfy Kálmán...

Mélabus arcán valami szelid fájó mosolygás lebben át s csendesen kérdi kezét még a kilincsen tartva:

— Nem találtam senkit, aki bejelentsen — nem háborgatom?

Hermine az első pillanatban szoborrá meredve bámult a váratlan tüneményre, de aztán lassan lassan elkezdett színében változni, a biborpirosból a legfehérebb halványosságig s minden ízében remegve egyik kezével az asztalba fogódzott, míg a másikat szívére szorította. És e nyugtalan lázas szívből egyetlen üdvözlő szó sem tudott felsuhanni ajkaira.

A férfi még mindig ott állt a küszöbön, néhány pillanatig várt a feleletre, aztán meleg érző hangon szólalt meg újra:

— Ön meg van rendülve. Gondoltam rá, hogy nagyon meglepem, de térjen magához, hallanom kell szavait, mert addig nem léphetek be. Képes-e, akar-e engem meghallgatni? Ha azt hiszi, hogy jobb lesz visszavinnem, örökre elhallgatnom mind azt, amit szívében elhoztam önnek, akkor ne bocsásson be, ne ismerjen meg soha.

— Jöjjön be! suttogó elhaló hangon a leány s még jobban reszketett. Hideglelés láz fogta el minden tagját, midőn a férfinak helyet mutatott.

Kálmán egy széket vett elő s odaült Hermine elé a kis asztalhoz. Mosolygott, szinte azt lehetne hinni, hogy vidám.

— Mondjuk el előbb, amit a boldogok aprehendálnak, mert első sorban postás vagyok. Zoltán nem volt képes önt rábeszélni, hogy eljőjön a mai esküvőre.

Hermine felsóhajtott, de nem szólt.

— Azután Ilma irt önnek egy igen kedves levelet, melynek végéhez Gyula is csatolt néhány bátorító sort, elküldték a hintót is a levéllel, ön visszaküldte a hintót s azt

irta vissza, hogy szíve legőszintébb áldását küldi a boldogoknak, de ne kívánják, hogy megjelenjen. Ekkor aztán én beültem a hintóba és azt mondtam nekik, hogy elhozom önt.

Hermine arca elborult, kínos szorongással kérdé:

— És ők tudják, hogy ön ezt megteheti?

— És ha tudnák? Szégyenlené ön azt előttük?...

Vagy jól esnék önnek megmenteni büszkeségét?

— Büszkeségemet? — sóhajtott Hermine. Óh nekem már nincs büszkeségem!

— Ne mondja azt, ne mondja ön nekem, hogy meg van törve, hogy az élet már nem nyújthat önnek semmi vigasztalót, semmi boldogítót! — Én e hittel jöttem önhöz. Az ön sorsa az enyém, Hermine, de van még számunkra valami, valami magasztos, dicső és én azt hiszem, hogy önben azt föltaláltam. Nos nézzen rám Hermine! — Ők nem tudnak semmi mást, csak hogy én elviszem önt hozzájuk, már most beszéljünk arról, amit mi tudunk.

A leány ugy reszketett, oly kínos fájdalommal nézett a férfira, ki most szomoruan mosolygott reá.

— Hermine, volt egy pillanat, mikor oly közel voltunk egymáshoz, mint a halál hozzánk, ön e halálos közelségben egy szót mondott nekem, tudta-e ezt akkor, hogy kinek mondta e szót?

— Tudtam! rebege Hermine elhaló hangon.

— Ismerte szívem bus történetét?

— Ismertem...

— Akkor kell az ön érzelmében valami magasztosnak, dicsőnek lenni, valami földfelettinek, ami nem a vágyakért, hanem önmagában is létezik, ami él, sugárzik reménytelenül is, és akkor — akkor Hermine megtalált ön engem!

A leány reszkető bámulattal nézett rá:

— Mit akar ön ezzel mondani? hisz ön nem szerethet engem!

— Miért ne szerethetném én önt? hát csak a férj és feleség szerethetik egymást? Hallgassa meg ön vallomásmat Hermine. Rég el van temetve lelkemben az élet minden öröme és én nem hittem, hogy lehessen valami, ami az életet még egyszer széppé, kedvessé tegye nekem... és pedig ugy van... Engem boldogít, megdicsőít azon érzelem, amit ön bevallott nekem; édes vigasztalása lett lelkemnek az, hogy van egy lény, aki engem szeret, akinek legelső,

A máhdi foglya Rómában. Rossignoli páter, aki tizennégy évig volt a máhdi fogságában, mint Rómából jelentik, e napokban oda érkezett. A fogság teljesen megőszítette az alig 48 éves férfit. Rossignoli atya elbeszélte egy újságíróknak szenvedéseit. Az apácákat, akik még a máhdi fogságában vannak, alacsony szalmakunyhóban tartják s a misszió papjait összebilincsel lábba, tövissel övezett udvarra vitték s ott hagyták sorsukra. Aki nem birt eleget szerezni, az éhezett, míg meg nem halt. A holttesteket nem temették el, rosszabbul bántak velük, mint az állatokkal. A foglyok nemsokára nem tudtak eligazodni az időn. Rossignoli egyszer egy csekély megjegyzésért 80 korbácsütést kapott. Az arabok, akik Egyiptomból pénzt vittek a foglyoknak hozzátartozóiktól, mind zsványok, akik öt tallért adtak a foglyoknak s ötven tallérról kértek írást. Aki ezen panaszkodott, azt följelentették és megkorbácsoltatták. Tizenhárom évi szenvedés után az olasz kormány gondoskodott, hogyan lehetne kiszabadítani őt. Egy fiatal egyiptomi, Abdulah Omár vállalkozott kiszabadítására, de csak hat hónapi bolyongás után ért Omdurmanba. Abdullah a vitézségi érdmet kapta Olaszországtól.

Egy milliomos végrendelete. Bécsben e hó 20. bontották föl a napokban elhunyt Guttman Vilmos nagyiparos végrendeletét. Guttman kerek összegben hatvan millió forint vagyont hagyott hátra; végrendeletében elszegényedett iparosoknak 200,000 forintot hagyott hátra, melynek kamatai keresztyén és zsidó iparosok közt osztandók meg; az oszt-raui bányamunkások árváinak 300,000 forintot hagyott s végül különféle jótékony intézeteknek 100,000 forintot testált.

ORSZÁGGYŰLÉS.

Képviselőház ülése május 20. Elnök egyebek mellett bemutatja a miniszterelnök amaz átíratát, amely gróf Goluchovszki Agenor rendkívüli követnek — gróf Kálnoky Gusztáv felmentése következtében, — külügyminiszterrel történt kinevezését tartalmazza. Kéri ennek tudomásul vételét.

Az elnöki jelentés kapcsán alkalmat vett magának gróf Apponyi Albert, hogy heves kirohanással támadja meg a miniszterelnököt azért, hogy a külügyminiszter távozásának okairól a törvényhozás mint alkotmányos testület előtt referáljon; a külügyminisztert felmentő okmányról, amennyiben az ellenjegyzés — tehát a kormányzati cselekmény törvényszabta felelősségének hiányában jelent meg — beszámoljon; végül az 1867. XII. t. c. 8. §-ának újabb magyarázatáról folytak-e tárgyalások a külügyminiszter és a magyar miniszterelnök között, vagy nem?

Bánffy Dezső báró rögtön válaszolván, az első kérdést oda illő precedenssel megcáfolt; a 67. XII. t. c. 8. §-ának interpretációját illetőleg pedig a 28 éves gyakorlat fentartására hivatkozott; míg Kálnoky távozásának indokait, mivel azok szubjektív természetűek, részletesen nem fejtette ki.

Természetesen Ugron Gábor nem vette tudomásul Bánffy választát, mert nem helyeselt az politikát, amely megtámadja az alkotmányosságot abban, hogy egy külügyminiszter állíttatik ellenjegyzés nélkül ezen nagy felelősségű állásra, a magyar kormány akaratának és érdekeinek érvényesítése nélkül. A mire a miniszterelnök kijelentette, hogy gróf Goluchovszki kinevezésénél a magyar kormány nézete is érvényesített és tekintetbe vétetett és nem engedheti meg, hogy az új külügyminiszter felett már jó előre bírálat tartassék.

Madarász József szólott még a kérdéshez s ezután a külügyminiszter kinevezéséről szóló jelentés tudomásul szolgált.

Most Dániel Ernő, gróf Festetich Andor miniszterek nyújtottak be újabb javaslatokat és folytatta a ház a találmányi szabadalmak részletes tárgyalását.

Rövid szünet után báró Bánffy Dezső miniszterelnök válaszolt Ugron és Helfy képviselők által benyújtott, a pápai nunciusz magyarországi útjára vonatkozó interpellációjára, kijelentvén pár szóval, hogy e kérdésben a magyar kormány tekintélyében sérelmet nem szenvedett.

Helfy Ignác és Ugron Gábor a választ tudomásul nem veszik, miután a miniszterelnök sem a Rómába küldendő jegyzékről és Magyarország méltóságának megvédéséről, sem a kormány további megmaradásáról nézeteit nem nyilvánította ki.

Erre szavazás alá került az ügy — s Bánffy választát a Ház tudomásul vette.

Máj. 21. Napirend előtt elnök bemutatta Zselinszky Mihály, Zólyomban megválasztott képviselőnek megbízó levelét, majd megemlékezett meleg hangon Körössy Sándor volt debreceni képviselő elhnytáról. Most következett az ülés tulajdonképeni tárgya. A találmányi szabadalmakról szóló javaslatot a harmadik olvasásban is elfogadták, mire a Vaskapu szabályozás pótmunkálatairól szóló törvényjavaslat tárgyalása kezdetet meg, melyet Neményi Ambrus előadó ismertetett. A javaslat ellen csupán Papp Elek, ki határozati javaslatot is nyújtott be, és Horánszky Nándor szólalt fel. Helytelenítvén a kormánynak a Vaskapu szabályozása körül elkövetett felületes eljárását és kifogásolván az e célra előlegezett költségek nagy összegét. Azonban Lukács Béla, majd Dániel Ernő és ismét Lukács Béla miniszterek ama bizonyítgatása után, hogy a munkálat rendezői igazságtalanul vádoltatnak felületeséggel, e nagyszabású vállalat költségeire előre precize meg nem állapítható volt, amennyiben ilyen szabályozási kísérletek még nálunk elő nem fordultak, a javaslatot a ház általánosságban és részleteiben is elfogadta, mellőzvényt Papp Elek indítványát. Több helyiérdekű vasut engedélyezését tárgyalták le még s ezzel az ülés befejeztetett.

Máj. 22. A képviselőház mai ülésén részletesen tárgyalták a kiállítási osztály-sorsjáték engedélyezéséről szóló törvényjavaslatot.

Műlek Lajos ellenezte azt; Lukács László pénzügyminiszter indoklása után azonban a ház elfogadta.

Ezután mentelmi ügyeket tárgyaltak. A Ház Vecsey-t nem adta ki.

A nyitrai képviselők mentelmi ügyében a bizottság nem látja a mentelmi jog megsértését. Kovács József külön véleményt adott be, melyben a mentelmi jog megsértését konstatálja. Horánszky azt indítványozza, hogy az ügy vétség le a napirendről, mert befolyásolja a nyitrai fegyelmi vizsgálatot. Ugron, Apponyi, Hoitsy és Hermann Horánszkyt támogatják. Chorin Ferencz előadó és Krajcsik a bizottság jelentését védte, mit a ház elfogadott.

Ezután megválasztották a delegációk tagjait. Vajay interpellált a mezei munkások, Ugron a külügyér kinevezésénél történt állítólagos szabálytalanságok, Asbóth János a közjogi alap fentartása, Desseweffy Ferencz a Béga-Temes ármentesítés ügyében.

KÖZGAZDASÁG.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara felterjesztése Nm. Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszter urhoz*.)

Nagyméltóságú miniszter ur!

Kegyelmes urunk!

A m.-vásárhelyi kereskedelmi és iparkamara áttanulmányozta a szövetkezetekről szóló törvényjavaslat előadói tervezetét, annak indoklását, és örömmel üdvözli az abban majdan — ha törvényerőre emelkedik — érvényre jutó közgazdasági elveket.

A ma fennálló törvények és törvényerejű rendeletek egyenesen kiszolgáltatják a kisiparos és földmives osztályt a nagy tőkés és nagybirtokos, avagy gyáros önkénykedésének. Dacára annak, hogy már majdnem 20 esztendeje annak, hogy az uzoráról és káros hitelügyletekről szóló törvény érvényben van, az ma is nemcsak nálunk, de országszerte virágzik.

1. Mindennapi eset a falukon, hogy egy-egy jobbmódu ember tíz forintokat ad megszorult polgártársának kölcsön úgy, hogy a szomszéd város országos vásárai napján, évenként — tehát rendszerint 4-szer — 1—1 ft kamatot fizessen, azonfelül a legszorgósabb munkaidőben kamat fejében 4—5 söt 6 napszámot is tegyen.

*) E magvas jelentést az előadó szívességéből közöljük, ki tudvalevőleg a szövetkezeti eszme terjesztése körül mind gyakorlatilag, mind irodalmilag kitünő nevet vívott ki magának. Szerk.

2. A nagy pénzintézetek nem ösmerhetik egy pár vármegye összes lakosságának hitelképességét. Kiválasztanak falunként egy pár arra való embert és a saját jól felfogott érdekében csak azon falusi kisebb (50—100 ft) váltókat honorálják, melyeket ezek a választottak aláírásukkal elláttak. Ezek nem mind önzetlen emberek, és igen sok eset van arra, hogy ezen aláírásokért több-kevesebb napszámot kötnék ki maguknak és így megtörténik, hogy ha egy ilyen választott ember minden kockázat nélkül 8—10000 ft erejéig kezességet vállal, ezen kezességi nyilatkozata viszontszolgáltatásul egész birtokát megdolgozzák kalákába a szegény nyomorult adósok.

3. Ma, ha egy földmives embernek 50—100 forinttra — mindig csak a legkisebb igényüket tartva szem előtt — van szüksége, be kell utaznia két kezesével a székvárosba, ott a pénzintézet előcsarnokában egy napot eltöltenie, kezesének ellátásáról gondoskodnia. Ugyanezt kell megtenni a váltók megújítása napján, valamint a kamatfizetésekor is. Még jó, ha havi lejáratu váltóval dolgozik a pénzintézet, mert ekkor csak kétszer esik meg ez egy évben, de ha 3 vagy 4 hónapos a lejárta, úgy évenként 3—4-szer kell ezt az áldozatot meghozni. Mibe kerül ilyen körülmények közt a szegény embernek ez a kölcsönött 100 ft!

4. Az 50 frtnál kisebb váltókölcsönökkel az alapszabályok értelmében legtöbb pénzintézet egy igen komplikált üzletet folytat. Igen sok pénzintézet alapszabályai kimondják, hogy 50 frtnál kisebb váltót el nem fogadnak, de tényleg elfogadnak úgy, hogy az adós 50 ft váltókölcsönt vesz fel, ha már neki csak 20 frtra van hitele, 30 frtot azonnal visszatartanak 4—5%-os takarékbetétül és a 8% kamatot fizeti az egész 50 frtért és az igen sokszor magas (váltónként 80 kr is) kezelési költséget, úgy, hogy ilyen kezeléssel a törvény korlátain belül uzsoráspénzhez jut éppen a legszegényebb, a dédelgetésre leginkább rászorult ember.

Ezek azok a visszaélések, melyeket nyíltan felemelt homlokkal üznek egyesek. Hát azok a telebarátaik véres verejtékeiből táplálkozó emberi formába bujtattott vérszopók, akik bezárt ajtó mellett négy szem közt bonyolítják le gyalázatos ügyleteikkel, akik nem pénzt, hanem árut adnak pénz helyett, melyet azonnal olcsó árért visszavásárolnak a megszorult adóstól, hogy azonnal másokat is tudjanak hasonló kegyelemben részesíteni; akik kamatba nem pénzt, de véres verejtékes munkában akkora értéket követelnek, hogy évenként a tőkét többszörösen ledolgozza az adós, és ha egyszer karmaik közé kerül, nincs mód, hogy onnan kiszabaduljon, míg vére, pénze van.

Ha egyéb nem, úgy ezen most hirtelen vázolt öt eset indokolja, hogy a szövetkezeti törvény napirendre kerüljön.

Mi itt csak a hitelszövetkezetek működésének áldásos eredményeit kívánjuk pár szóval vázolni. A többi szövetkezetek névszerint a fogyasztási, raktári, termelési stb. hasznát és szükségességét nem is akarjuk fejtegetni, mert azok áldásos volta tenyeren fekszik. Nézzünk csak át a nyugati országokba vagy Angliába, azok gazdasági hasznát az életben látjuk ott megtestesülve.

Szükséges, hogy azon legalsóbb néposztály végre átlássa azt, hogy ő egy társadalmi tényező; hogy tapasztalja azt, hogy nem nyílt prédája a többi társadalmi rendeknek. Mert ha ezt át nem látja, nem lesz hatalma sem a kormánynak, sem a társadalomnak utját vágni annak, hogy az anarchizmus és szocializmus tévtanai követőkre ne találjanak.

Hisszük, hogy ha csak egy évtizeddel előbb gondolkoztak volna a szövetkezeti törvény meghozatalán, mostan az alföldi munkás mozgalmak elmaradtak volna. Nem állana ottan ma a mindennapit megszerezni nem képes turbulens elem szemben a jólétben élők tömegével.

A szövetkezetek útján a baj előre vetette volna árnyékát, ha pedig a bajt észreveszik az elfekélyesedés előtt, meg lehetett volna azt előzni, és a nyomor fészket ki lehetett volna irtani.

A nemzetiségi izgatásnak is elveszi élet a szövetkezet; mer ott a becsületes emberek egy körön belül mind egyesülnek közös céllal, közös jóra működnek; nem nézi a szövetkezet tagjai között senki azt, hogy ki oláh, ki magyar, avagy szász.

Szükséges a szövetkezeti törvény megho-

zása minél előbb azért, hogy hadd érezze, aki a szövetkezetek valamelyikébe tagul belép, hogy : legyen valaki szász, román, zsidó, magyar avagy tót, és imádjá az Istent bármely templomban, bármely nyelven, az ha becsületes, ha faluja népe ilyennek itéli, közöttünk vagyoniilag is saját erején boldogul.

Hadd érezze, aki szövetkezeti tagul belép, hogy ő egy társadalmi tényező, aki a heti hatos befizetésekkel egy önálló pénzügyintézetet képes fenntartani.

Hadd érezze és élvezze a függetlenség és a szabad mozgás örömeit a legkevésbé képzett polgártársunk is ; hogy tudja, hogy a kölcsön vett összeggel magának, illetve társainak tartozik és ne kelljen, minden esedékes napon, vagyona elkobzásától tartania.

Hadd érezze és élvezze a mivelődés gyönyöreit az is, aki hétköznapon erős napszám-munkával keresi kenyerét.

Hadd érezze azt is, hogy a becsület nagy vagyon, melyre a községi hitelszövetkezet még akkor is, ha más vagyona nincs, hitelezni fog. Hadd lássa, hogy az elesett becsületes emberek újból talpra állanak.

Hadd érezze végre azt, hogy hazánkban nem a felekezeti és nemzetiségi izoláltság azon ut, melyen haladni kell, hanem az : ha minden nemzetiség egyetértéssel a közös jólét fokozásával a hazának, egyházának és nemzetiségének derék polgárokat nevel, kik vállvetve működjenek egymás javára, boldogulására és hogy a közöttünk roszindulattal támasztott, félreértésekből eredt ellenségeskedésnek csiráját is kiirhassuk.

Ezeket kell a szövetkezetek utján elérnünk.
(Folytatása köv.)

POLITIKAI SZEMLE.

Belföld.

Béktől-e a pápai szék. A „P. N.” Magyarország és a Vatikán c. alatt írja : A Tribuna hosszú vezércikkét közöl ma, a melynek éppen azon részei érdekelnek minket, amelyek Magyarország s a Vatikán közti viszonyra vonatkoznak. A római lap erről így nyilatkozik :

„Agliardi helyzete Kálnoky lemondása után tarthatatlan. Már jó ideje, hogy a nunciusz helyzete ilyen, dacára mindama demonstrációknak, amelyekben az osztrák klerikálisok s Vaszary primás részesítették. A Vatikának mindazonáltal van bátorsága őt vissza nem hívni. Talán attól fél, hogy ezzel elvenné bátorságát a magyar néppárt-nak s az osztrák keresztényszocialistáknak. Miuden jel arra mutat, hogy a szentszék nem óhajt lefegyverkezni. Ennek különösen nyomatékot ad a Liechtenstein-féle gyűlés iránya. A Vatikán vad haragjában minden ellen, ami liberális, nem látja, hogy az antiszemita veszélyeztetési a meglevő összes instituciókat, tartozzanak azok akár az államhoz, akár az egyházhoz, akár a kultúrátársadalomhoz. Egyik orgánuma, a Voce della Verita ma reggel ezeket mondta : »E percben még győzedelmeskedik a magyar liberalizmus. De győzelme annál elkeseredettebb reakciót fog életre gerjeszteni.« A Vatikán pedig mindent el fog követni, hogy ez a reakció csakugyan elkecsereedett legyen. Ez a játék mindazonáltal felette veszedelmes. Magyarország — mint azt számtalanszor hangoztattuk — velejében liberális ország, s az ő kormányai nem mennek Canosába. Azért igen veszedelmes lenne oly kérdéseket állítani az élükre, amelyek az egyház s az állam egymástól való függetlensége körül csoportosulnak. Az új közös külügyminiszter bizonyára megérteti a bitoros-államtitkárral, hogy ha az egyház jogai tiszteletet parancsolnak, akkor tiszteletet követelnek az állam jogai is, és hogy az uralkodó magas kötelességének tudja, hogy a kívülről jövő belső agitációk megakadályoztassanak, ha még oly szép címek alatt jönnek is. Ha az ember oly törékeny hajlékban lakozik, mint amilyen az osztrák-magyar birodalom, semmi okosság sem felesleges, s Goluchowskinak minden ettől elütő magatartása új konfliktusok utját nyitná meg, amelyek kiegyenlítése elé aztán kevés remény nyel lehetne nézni.

A balázsfalvi érsek beigtatása. Mihályi Viktor balázsfalvi érseknek ünnepies be-

igtatása május 26-án lesz. A kormány e beigtatásnál hivatalosan képviselteti magát és pedig a közoktatásügyi minisztériumnak egy főbb tisztviselője, Szatmáry György miniszteri tanácsos által.

Vizsgálat az első nyitrai választás ügyében. A nyitrai választás ügyében vizsgálattal megbízott árvamegyei közigazgatási bizottság kiküldött egy háromtagú vizsgáló bizottságot, és pedig Szmracsányi György főispánt, Kubinyi Árpád és Klinovsky Lénárd dr. megyei főjegyző, bizottsági tagokat. E hármas bizottság punkósd után a hely színén kezd meg az előzetes vizsgálatot.

Szeless Adorján, az „Olvasd” volt szerkesztőjét s a Henzi-szobor ellen intézett dinamitmerénylet állítólagos tettesét Annemasseban, francia földön, de a svájci határ közvetlen közelében, elfogták Aulich Nándorral, Kossuth utolsó titkárával együtt. Szeless Svájcban ismerkedett meg Aulichchal. Aulichról következőket írják : Aulich Nándor, aki Szeless svájci Olvasd-jába cikket is írt, Kossuth Lajos utolsó titkára volt a kormányzó halála napjáig. Aulich János szintén menekült és pedig kétszeresen. A magyar hatóságok őt két dologért körözik már hosszú évek óta. Aulich az 1866-iki hadjáratkor átszökött a Klapka-légióba. A prágai béke után hazatérve, szülővárosában, Zentán Aulich Nándor név alatt városi tanácsossá lett s mint helyettes polgármester az ő rá vonatkozó körözéseket „meghalt” jelzéssel küldte vissza. Ez a Sándor Béla főispánsága alatt kiderült róla s ekkor újra menekült. A nyolcvanas években bejutott Turinba Kossuthoz titkárnak s nála is maradt utolsó órájáig. A Kossuth fiukkal nem tért haza Magyarországra, hanem Svájcba ment, ahol megszerezte a svájci polgári jogot és így őt ha Magyarország, mint Szeless bűnpártolóját, kikéri, vagy, amint látszik, kikérte, első sorban Svájc fogja reklamálni. Legújabb tudósítás szerint Szelessst és Aulichot nem adják ki s már szabadon ia bocsátották.

A recepció. A képviselőház közoktatási bizottsága e hó 22. tartott ülésében Wlassics miniszter indítványára a recepcióról szóló javaslatot a főrendiház által körülmetélt alakban fogadta el s javasolja, hogy a 2. § kihagyásával a képviselőház is egyezzen bele ; ezt a §-t aztán áttennék a vallás szabad gyakorlatairól szóló javaslatba. Viszont ezt — azonban most nem a tisztelt bizottság határozatát adjuk, hanem a magunk véleményét — a főrendiház majd elejti s így a recepcióból lesz nesze semmi fogd meg jól ; a vallás szabad gyakorlataból ugyanez. Hát az ily eljárás kényelmes lehet a kormányra, de mi tisztább, egyenesebb játéknak tartjuk a kompromisszumot úgy, ahogy lapunk 40-ik számában ajánlottuk.

Az evang. panszláv esperességek : Nyitra, Trencsén, Árva és Turóc, O.-Turán tanácskozást akartak tartani abban a kérdésben, alá vessék-e magukat a zsinati törvényeknek, vagy ne. A szolgabíró megakadályozta e tanácskozás megtartását. Az „Ev. e. Szemle” ezt igen rosz néven veszi sőt még hazafias egyházi lapok is megbotránykoznak az egyház gyűlékezési szabadságának megsértésén.

Nagyon tévednek,

E gyülekezés nemcsak meghívási módjában és összetételében, de kijelentett céljában is határozottan törvény — és alkotmány ellenes volt. Az ev. zsinati törvények ma épp oly szentek és sérthetetlenek, mint az országos törvények ; a nevezett esperességek a magyar honi ev. egyház részei, e törvényeket tehát kötelességük megtartani. Panaszaiknak pedig a rendes egyházi gyűléseken és forumok előtt van helye.

Külföld.

A pápa megtiltotta az olasz katolikusoknak, hogy a képviselő választásokban részt vegyenek.

Tisztelgők Bismarcknál. Friedrichsruhe, máj. 19. Bismarck herceg tegnap 800 rajnait fogadott, akik 62 rajnai város nevében közös dispolgári oklevelet adtak át neki. Bismarck nagyon jó kedvvel beszélt látogatóinak. A rajnaiak csak akkor egyesültek igazán Németországgal, — mondotta. — mikor közös ellenség ellen kellett harcolniok. Agresszív háborut,

becsvágyó háborut, hódító háborut sohasem fogunk viselni. Soha sem üzünk olyan csodálatos politikát, aminőt a franciák üztek századokon át. Továbbá arról beszélt Bismarck, mily jól esik neki a népszerűség, de ezt csak azóta érzi, mióta nem miniszter. A mig szolgálatban volt, mindig olyan komoly volt, mint a leláncolt házörzö eb s akkor harapott is, ha harapnia kellett. De most, hogy szabadon mozoghat, kibeszélheti magát tiszta emberi érzése szerint s nem kell mindent helyeselnie, még azt sem, amit egykor mint miniszter védett.

Szerbia. Sándor király végképen szakított atyjával, aki valószínűleg nem fog többé Szerbiába visszatérni. Natália királyné kijelentette fiának, hogy azon a napon, amelyen Milán Belgrádba visszatér, ő örökre bucsut mond Szerbiának. Milán, a kivel Natáliának ezt az elhatározását közölték, azt mondta, hogy beletnyugszik, de csak úgy, ha fia megosztja vele civillistáját. Sándor király engedett a kényszerűségnek és elfogadta apjának föltételeit. A szerb radikálisok vagy az 1888. alkotmány visszaállítását, vagy új korszerű alkotmány kidolgozását követelik.

Sztambulov utazása. Sztambulov, a volt bolgár miniszterelnök Bécsbe akart utazni, de a bolgár kormány értesítette, hogy nem engedi elutazni. Sztambulov azért akar Bécsbe menni, mert régebbi idő óta súlyos bajban szenved, s bécsi orvosokkal akart konzultálni. Mikor a külföldi hatalmak szófiai képviselői megtudták, hogy a bolgár kormány nem hajlandó utlevelet adni Sztambulovnak, közbenjártak Sztójlov miniszterelnöknel, aki kijelentette, hogy a kormánynak nincs szándékában Sztambulov elutazását megakadályozni, de a szobranje által kiküldött vizsgáló-bizottság ellenzi az utlevél kiadását.

HIRDETÉSEK.

Védjegy. Védjegy. Védjegy. Védjegy. Védjegy.

Mária-czelli Gyomor-cseppek

nagyszerűen hatnak gyomor bajoknál, nélkülözhetetlen és általánosan ismeretes házi és népszerű.

A gyomorbetegség tünetei: étvágytalanság, gyomorgyengeség, bűzös lehelet, felfútság, savanyu, felbőffögés, hasmenés, gyomorégés, felesleges, nyálkaválasztás, sárgaság, undor és hányás, gyomorgörcs szűkülés.

Hathatós gyógyszernek bizonyult fejjájánál, a menyinyiben ez a gyomortól származott, gyomorüterhelésnél étellekkel és italokkal, gilliszták, májbajok és hámorhoidáknál.

Említett bajoknál a **Máriaczelli gyomorcseppek** évek óta kitűnőnek bizonyultak, a mit száz meg száz bizonyítvány tanusít. Egy kis üveg ára használati utastással együtt 40 kr., nagy üveg ára 70 kr.

Magyarországi főraktár: **Török Jozsef** gyógyszerüzem **Budapest**, Király utca 12 sz.

A védjegyet és aláírást tüzetesen tessék megtekinteni! Csak oly cseppeket tessék elfogadni, melyeknek burkolatára zöld szalag van ragasztva a készítő aláírásával (C. Brády) és ezen szavakkal: „Valódiságát bizonyítom”.

A **Máriaczelli gyomorcseppek** valódián kaphatók.

S.-A.-Ujhely: Kincsesy Péter és Eliássy Imre gyógyszerüzemében.